

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060202

DOM
2025-04-25
Stockholm

Mål nr
M 5106-24

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2024-03-26 i mål nr M 2593-23, se bilaga A

PARTER

Klagande

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

Motpart

Nedre Dalälvens Utvecklingsaktiebolag, 556297-9616
Kölnavägen 25
811 97 Gysinge

Ombud: Advokaten Anna Hämberg Barron och Yngve Kihlström
Agenda Advokatbyrå AB
Dragarbrunnsgatan 36 C
753 20 Uppsala

SAKEN

Ansökan om Natura 2000-tillstånd samt dispens från förbudet att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg för bekämpning av larver av översvämningsmygg under 2023–2025 i översvämningsområden vid Nedre Dalälven

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 2179961

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Naturvårdsverket har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa Naturvårdsverkets beslut den 16 mars 2023 i ärende nr NV-06507-22 i de delar som avser avslag på ansökan om tillstånd och dispens för de tre Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen.

Nedre Dalälvens Utvecklingsaktiebolag har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Naturvårdsverket har anfört bl.a. följande.

Det är fortfarande inte fullständigt klarlagt att spridning av bekämpningsmedlet VectoBac G upprepade gånger över stora arealer inte kan få några oönskade ekologiska effekter. Det är därför av stor vikt att alternativa bekämpningsmetoder kan utvecklas och då är tillgång till obekämpade referensområden av största vikt.

Skadan behöver inte nödvändigtvis vara en direkt skada på livsmiljöer eller arter. Det handlar däremot om en skada för skyddssystemet som sådant och på förutsättningarna att bedriva en nödvändig och ändamålsenlig skötsel av områdena.

Det är inte visat att bekämpningen med VectoBac G aktivt motverkar eller minskar de positiva naturvårdseffekterna för miljön som kommer ut av lämpliga skötselåtgärder som utförs i områdena. Däremot motarbetas skötselåtgärderna och genomförandet av bevarandeplanen i praktiken då förutsättningarna att bedöma åtgärdernas effektivitet och lämplighet omöjliggörs eller avsevärt försvåras. De alternativa myggbekämpande åtgärderna i form av bete och slätter har betydelse för att reducera mängden översvämningsmygg. Samtidigt utgör de naturvårdsfrämjande skötselåtgärder för Natura 2000-naturtyper. Regeringen har i flera tidigare tillåtlighetsbeslut bedömt att länsstyrelsens skötselåtgärder uppfyller kraven för att anses som alternativa lösningar enligt 7 kap. 29 § första stycket 1 miljöbalken. Om myggbekämpning tillåts i de tidigare

undantagna områdena kommer det inte vara möjligt att dra säkra slutsatser om insektsfaunan, t.ex. när gäller älvängslöpare och andra jordlöpare, på hävdade älvängar skiljer sig mellan de bekämpade och obekämpade områdena.

Enligt den nya lydelsen av 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (områdesskyddsförordningen), som trädde i kraft efter mark- och miljödomstolens dom, finns det nu en tydligare skyldighet att vidta åtgärder för att förhindra att den livsmiljö eller de livsmiljöer som avses att skyddas i området försämrats. För att det ska vara möjligt måste det finnas förutsättningar att utvärdera åtgärdernas effekter och vid behov modifiera åtgärderna.

Prövningen avseende dispens från förbudet att sprida bekämpningsmedel från luften omfattar inte enbart en bedömning av skador på Natura 2000 utan omfattar även andra skador. Det finns etablerade metoder för alternativ myggbekämpning i de tre områdena. Det finns alltså möjlighet att bekämpa mygg och uppnå vinster i form av skydd av människors hälsa, utan samma risker för miljön och biologisk mångfald som med bekämpning med VectoBac G. Vid spridning från luften finns risk för att bekämpningsmedlet oavsiktligt träffar känsliga områden.

Bolaget har anfört bl.a. följande.

Det finns inget stöd för att skaderekvisitet i 7 kap. 28 b § miljöbalken avser något annat än risk för faktiska skador på livsmiljön, dvs. sådana faktorer som faktiskt kan påverka bevarandestatusen för livsmiljön och livsmiljöns naturliga utbredning, struktur och funktion. Att bekämpningen med VectoBac G försvårar bedömningen av om slårter och bete är effektiva alternativa åtgärder för myggbekämpning har ingen betydelse för prövningen av om den sökta åtgärden är tillåtlig enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken.

Myggbekämpning med VectoBac G varken förhindrar eller försvårar de skötselåtgärder som tillsynsmyndigheten vill bedriva i de undantagna områdena. Bekämpningen utesluter inte slårter och bete utan snarare förbättras förutsättningarna för att hävda mark när myggförekomsten hålls på en sådan nivå att människor och betesdjur

kan visats där. Bekämpningen utesluter inte heller att slåtter och bete används som en kompletterande myggbekämpningsmetod.

Tidigare har Naturvårdsverket beviljat dispens från förbudet mot spridning av biocid-produkter från luften när det inte varit praktiskt möjligt att sprida bekämpningsmedlet på annat sätt, och när myggförekomsten har inneburit stora olägenheter för de människor som bor och vistas i området. Dessa förutsättningar är fortfarande uppfyllda. Risken för spridning utanför de avsedda områdena hanteras genom villkor om krav på skyddsavstånd.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken får ett Natura 2000-tillstånd endast lämnas om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter inte kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas och inte medför att den art eller de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna.

Som Naturvårdsverkets bedömning får uppfattas finns det inte någon risk för att den aktuella åtgärden skadar de livsmiljöer m.m. som skyddas i de berörda Natura 2000-områdena. Även om det framkommit vissa uppgifter som skulle kunna tala för motsatsen anser Mark- och miljööverdomstolen att det inte framkommit tillräckliga skäl för att göra en annan riskbedömning. Det förhållande som Naturvårdsverket framfört som skäl för ändring, nämligen att åtgärden försvårar möjligheten att utvärdera alternativa myggbekämpande åtgärders effektivitet och lämplighet inom områdena, har domstolen i och för sig förståelse för men det kan inte anses utgöra en sådan skada eller störning som avses i 7 kap. 28 b § miljöbalken. Mark- och miljööverdomstolen instämmer således i mark- och miljödomstolens bedömning att Natura 2000-tillstånd ska lämnas för områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen. Den nya lydelsen av 16 § områdesskyddsförordningen föranleder inte någon annan

bedömning. Mark- och miljööverdomstolen instämmer även i mark- och miljödomstolens bedömning att det finns synnerliga skäl för att meddela dispens från förbudet att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg. Överklagandet ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Fredrik Ludwigs, tekniska rådet Ingrid Johansson, hovrättsrådet Li Brismo, referent, och tf. hovrättsassessorn Emma Karlsson.

Föredragande har varit Sofia Gunnarsson.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2024-03-26
meddelad i
Nacka

Mål nr M 2593-23

PARTER

Klagande

Nedre Dalälvens Utvecklingsaktiebolag, 556297-9616, Kölnavägen 25, 811 97 Gysinge

Ombud: Advokaten Yngve Kihlström och biträdande juristen Anna Hämborg Barron, Agenda Advokatbyrå AB, Dragarbrunnsgatan 36 C, 753 20 Uppsala

Motpart

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Naturvårdsverkets beslut den 16 mars 2023 i ärende nr NV-06507-22, se bilaga 1

SAKEN

Ansökan om Natura 2000-tillstånd samt dispens från förbudet att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg för bekämpning av larver av översvämningsmygg under 2023–2025 i översvämningsområden vid Nedre Dalälven

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar Naturvårdsverkets beslut på följande sätt.

1. Tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken och dispens från förbudet i 14 kap. 7 § miljöbalken lämnas för att sprida VectoBac G® från helikopter och för hand för bekämpning av larver av översvämningsmygg under tiden den 1 maj till och med den 31 augusti för vart och ett av åren 2024 och 2025 även för områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen i Gävleborgs län.
2. Villkor 3 c) upphävs.
3. Villkor 3 d) ges följande lydelse:
Sökanden ska senast den 31 december 2025 till berörda tillsynsmyndigheter och Naturvårdsverket redovisa förutsättningarna för att minska användandet av bekämpningsmedlet på kort och lång sikt till förmån för andra metoder för effektiv myggbekämpning.
4. Mark- och miljödomstolens beslut den 10 maj 2023 ska även fortsättningsvis gälla.

Dok.Id 838990

Postadress
Box 69
131 07 Nacka

Besöksadress
Sicklastråket 1

Telefon
08-561 656 40
E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se
www.nackatingsratt.domstol.se

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

BAKGRUND

Naturvårdsverket beslutade den 16 mars 2023 att till Nedre Dalälvens Utvecklingsaktiebolag (NEDAB) lämna tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken till spridning av VectoBac G® från helikopter och för hand för bekämpning av larver av översvämningsmygg under tiden den 1 maj till och med den 31 augusti vart och ett av åren 2023, 2024 och 2025. Samtidigt beviljade Naturvårdsverket dispens från förbudet i 14 kap. 7 § miljöbalken att sprida biocidprodukter från helikopter för motsvarande tidsperioder. Tillstånd och dispens meddelades för samtliga Natura 2000-områden som omfattades av NEDAB:s ansökan förutom tre; Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen i Gävleborgs län. Naturvårdsverkets beslut förenades med ett antal villkor.

NEDAB har nu överklagat Naturvårdsverkets beslut med avseende på de tre undantagna Natura 2000-områdena samt villkoren 3 c) och 3 d). I samband med överklagandet framställde NEDAB även ett yrkande om verkställighet för de delar av Naturvårdsverkets beslut som avsåg beviljat Natura 2000-tillstånd och beviljad dispens.

Den 10 maj 2023 beslutade mark- och miljödomstolen interimistiskt att Naturvårdsverkets beslut skulle gälla omedelbart utan hinder av att det inte fått laga kraft, förutom de delar av beslutet som är föremål för mark- och miljödomstolens prövning i detta mål.

YRKANDEN

NEDAB har yrkat att mark- och miljödomstolen ska ändra Naturvårdsverkets beslut på följande sätt.

1. Att tillståndet för att sprida VectoBac G® från helikopter och för hand för bekämpning av larver av översvämningsmygg under tiden den 1 maj till och med den 31 augusti vart och ett av åren 2023, 2024 och 2025 även omfattar de tre Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen i Gävleborgs län,

2. att dispensen från förbudet i 14 kap. 7 § miljöbalken att sprida biocidprodukter från helikopter för motsvarande tidsperiod under vart och ett av åren 2023, 2024 och 2025 även ska omfatta Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen i Gävleborgs län,
3. att NEDAB ska befrias från skyldigheten att redovisa vilka ytor inom ramområdena som har hävdats genom kreatursbete och/eller slåtter samt övriga åtgärder som vidtagits under året och som begränsar stickmyggsförekomsten enligt villkorspunkten 3 c), samt
4. att villkoret 3 d) ges följande utformning:

Sökanden ska senast den 31 december 2025 till berörda tillsynsmyndigheter och Naturvårdsverket redovisa förutsättningarna för att minska användandet av bekämpningsmedlet på kort och lång sikt till förmån för andra metoder för effektiv myggbekämpning.

Naturvårdsverket har bestritt ändring av det överklagade beslutet.

UTVECKLING AV TALAN

NEDAB har fört fram i huvudsak följande till stöd för sin talan.

Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen
Förutsättningarna enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken för tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken är uppfyllda för de undantagna Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen av samma skäl som för övriga Natura 2000-områden som omfattas av tillståndet.

De uppmätta mängderna för kläckta stickmyggor i de undantagna Natura 2000-områdena ligger betydligt över riktvärdena för olidliga stickmyggsproblem.

Myggproblematiken för de som bor och vistas i närheten av de undantagna Natura 2000-områden är lika besvärande som i andra delar av Nedre Dalälvsområdet. Det finns därmed samma behov av att utföra bekämpning i dessa områden som i övriga Natura 2000-områden som omfattas av ansökan.

Med hänsyn till att Naturvårdsverket inte ser någon risk för att bekämpning med VectoBac G® skulle skada de livsmiljöer som är avsedda att skyddas inom de undantagna Natura 2000-områdena, tycks den enda motiveringen till att avslå ansökan vara behovet av att bevara orörda områden för att studera och utvärdera effektiviteten av slätter och bete som alternativa myggbekämpningsmetoder.

Inom de undantagna Natura 2000-områdena har slätter och bete bedrivits i begränsad och varierande omfattning sedan 2015. Hittills har det aldrig genomförts någon uppföljning eller utvärdering av effekten av dessa åtgärder på stickmyggsmängden. Det finns inget vetenskapligt stöd för att slätter och bete utgör en tillräckligt effektiv åtgärd för att begränsa stickmyggsförekomsten. De fakta som finns visar tvärtom att för att uppnå drägliga myggnivåer för de djur och människor som vistas i närområdet krävs bekämpning med VectoBac G®.

Att Naturvårdsverket ser ett behov av att det i framtiden bedrivs forskning i fråga om alternativa myggbekämpningsåtgärder är i sig inget skäl att avslå ansökan avseende de undantagna Natura 2000-områdena. Prövningen enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken ska göras utifrån risken för att den ansökta åtgärden medför skada på de livsmiljöer som Natura 2000-området avser att skydda och inte, som i förevarande fall, behovet av att skydda markområden för att i framtiden eventuellt bedriva forskning om effektiva metoder för myggbekämpning. Att avslå ansökan med hänvisning till behovet av eventuell framtida forskning kring alternativa myggbekämpningsåtgärder saknar alltså stöd i lag.

Naturvårdsverket för även ett resonemang som utgår från att de undantagna Natura 2000-områdena inte bör bekämpas eftersom de i framtiden kan användas som jämförelseområden i syfte att säkerställa att det inte uppstår någon skada på Natura 2000-områden. NEDAB kan inte se hur detta skäl är relevant för den skadebedömning som ska göras enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken. Eventuella negativa effekter på naturmiljön kontrolleras regelbundet genom det av NEDAB föreslagna egenkontrollprogrammet, vilket bygger på långsiktig datainsamling från tolv studieområden varav sex områden utgörs av referensområden där någon

bekämpning inte förekommer. Det föreslagna egenkontrollprogrammet har bedömts som lämpligt av Naturvårdsverket.

I sin ansökan har NEDAB visat att de ansökta åtgärderna inte kommer att skada de livsmiljöer som avses att skyddas i de undantagna Natura 2000-områdena liksom att bekämpningen kommer att genomföras så att de allmänna hänsynkraven i 2 kap. miljöbalken uppfylls, däribland kravet att använda bästa möjliga teknik.

Dispens från förbudet att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg

Som framgår av ansökan förutsätter en effektiv bekämpning med VectoBac G® spridning med helikopter. Det föreligger synnerliga skäl att meddela dispens från förbudet att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg även för de undantagna Natura 2000-områdena.

Villkor 3 c)

Eftersom NEDAB inte genomför några andra åtgärder för att minska myggförekomsten än bekämpningen med VectoBac G® så innebär villkoret i praktiken ett krav på NEDAB att samla ihop information om och därefter redovisa åtgärder som genomförts av andra aktörer. Eftersom villkoret inte avser att reglera den verksamhet som bedrivs av NEDAB eller annars utgör en följdverksamhet eller ett följd företag till NEDAB:s bekämpningsåtgärder, ska villkoret upphävas redan på grund av att de åtgärder som villkoret avser att reglera saknar anknytning till den ansökta verksamheten.

Eftersom NEDAB inte har den efterfrågade informationen själv utan är beroende av andra aktörer för att kunna sammanställa den, saknar NEDAB också faktiska förutsättningar att fullgöra redovisningskravet. Villkoret uppfyller därmed heller inte grundläggande rättssäkerhetskrav. Som framgår av inkomna remissyttranden från berörda länsstyrelser så anser även länsstyrelserna att redovisningskravet ligger utanför NEDAB:s ansvarsområde. Detta skulle också kunna få betydelse för NEDAB:s förutsättningar att erhålla rätt slag av information från länsstyrelserna.

Även om domstolen skulle bedöma att NEDAB har rättsliga och faktiska förutsättningar att uppfylla kravet enligt villkor 3 c) så ska villkoret ändå anses oskäligt betungade för NEDAB med hänsyn till den begränsade miljönytta som redovisningskravet kan medföra. I bedömningen ska beaktas bristen på vetenskapligt stöd för att metoder såsom slåtter och bete på ett tillräckligt effektivt sätt kan reducera antalet stickmyggor samt att man inte sett några negativa effekter av användningen av VectoBac G® trots att bekämpningen genomförts nästan årligen sedan 2002. Den miljömässiga risken är alltså mycket liten. I den mån en sådan relevant risk finns, hanteras den inom ramen för NEDAB:s egenkontrollprogram.

Villkor 3 d)

För NEDAB är det en självklarhet att i enlighet med miljöbalkens kunskapskrav hålla sig uppdaterat om forskning och utveckling inom sitt kompetensområde och att anpassa sin verksamhet för att minimera dess miljöpåverkan. Som tidigare framförts saknas det dock vetenskapligt stöd för att metoder såsom slåtter och bete på ett tillräckligt effektivt sätt kan reducera myggförekomsten inom ansökta ramområden. De föreslagna metoderna kan alltså inte betraktas som alternativa metoder för en effektiv myggbekämpning. Som villkoret därför får förstås handlar redovisningskravet om att NEDAB ska engagera sig i uppföljningen och utvärderingen av just de metoder för myggbekämpning som beskrivs i Länsstyrelsen i Gävleborgs läns rapport från 2013, dvs. slåtter och bete. Villkoret framstår alltså som ett krav på att NEDAB bedriver forskning i fråga om effektiviteten av framför allt metoderna slåtter och bete som metoder för myggbekämpning. Detta krav utgör inte enbart ett förtydligande av NEDAB:s skyldighet enligt miljöbalken att hålla sig uppdaterad om kunskapsutvecklingen inom myggbekämpning utan utgör en separat verksamhet från de ansökta bekämpningsåtgärderna.

Villkoret ställer därmed krav på åtgärder som ligger utanför den ansökta verksamheten. Arbetet med att utreda förutsättningarna för bekämpning med alternativa metoder är inte heller att jämföras med ett sådant följdföretag som

motiverar en villkorsreglering inom ramen för tillståndet. Om Naturvårdsverket anser att forskning och utveckling i fråga om alternativa myggbekämpningsmetoder behöver drivas framåt, får Naturvårdsverket driva sådan verksamhet i egen regi eller med riktade forskningsanslag. Att regeringen ser ett behov av att minska användningen av VectoBac G® till förmån för metoder såsom slätter och bete är inte ett skäl för att påföra NEDAB ett ansvar att utreda effektiviteten av dessa metoder. Frågan kan i vart fall inte hanteras inom ramen för nu aktuellt tillstånd. Redan på denna grund ska villkoret ändras i enlighet med NEDAB:s yrkande.

NEDAB skulle vidare vara beroende av andra aktörer för att ta fram en plan i enlighet med villkoret. Eftersom NEDAB därmed saknar förutsättningar att uppfylla villkorskravet på egen hand uppfyller inte heller villkor 3 d) grundläggande rättssäkerhetskrav. I vart fall ska villkoret anses oskäligt betungande av samma skäl som anförts för villkor 3 c).

NEDAB har inget emot att redovisa hur man ska fortsätta att minska miljöpåverkan av VectoBac G®-baserad stickmyggsbekämpning och regelbundet presentera den senaste forskningen och vilka bekämpningsmetoder som håller på att utvecklas. Redovisningskravet ska dock inte vara kopplat till just de metoder som beskrivs i 2013 års rapport.

Naturvårdsverket har till stöd för sitt bestridande fört fram i huvudsak följande.

Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen
Naturvårdsverket har bedömt att det har varit möjligt att meddela Natura 2000-tillstånd med stöd av 7 kap. 28 b § miljöbalken för de flesta av de ansökta områdena. Det innebär att verket har bedömt att skada inte kommer att uppstå på utpekade livsmiljöer eller betydande störningar för utpekade arter. Det är dock förenligt med såväl art- och habitatdirektivets som fågeldirektivets syften att i tillståndsprövningen väga in att den sökta verksamheten sannolikt kan bedrivas på ett för miljön mindre ingripande sätt.

Enligt artikel 4.4 i fågeldirektivet ska medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att undvika förorening och försämring av livsmiljöer samt störningar som påverkar fåglarna, i den mån denna påverkan inte saknar betydelse för att uppnå syftet med denna artikel. Dessutom är fågeldirektivet ett minimidirektiv. Medlemsstaterna får införa strängare skyddsåtgärder än de som föreskrivs i detta direktiv (artikel 14). Samtliga de undantagna Natura 2000-områdena är utpekade som särskilda skyddsområden enligt fågeldirektivet.

Sökanden har bevisbördan för att miljöbalkens krav uppfylls och att verksamheten bedrivs på ett sätt som innebär att skada eller olägenhet för miljön i möjligaste mån förhindras (jfr 2 kap. 1 och 3 §§ miljöbalken). Även lokaliseringsprincipen i 2 kap. 6 § miljöbalken är av betydelse. Enligt Naturvårdsverkets bedömning utgör det ett olämpligt val av plats att bedriva bekämpning med VectoBac G® i de undantagna Natura 2000-områdena. Ändamålet med verksamheten kan uppnås på ett alternativt sätt som innebär mindre olägenheter för miljön.

Naturvårdsverket bedömer att miljöpåverkan kan minska för de undantagna Natura 2000-områdena om de även i fortsättningen hävdas genom slåtter och/eller bete och som inte involverar spridning av VectoBac G®. Det finns därför skäl att neka Natura 2000-tillstånd för dessa områden. Hävd genom slåtter och/eller bete som bedrivs i områdena utgör enligt Naturvårdsverkets bedömning alternativa sätt att bedriva myggbekämpning. Bedömningen baseras på att utvärderingar har visat att åtgärderna har en begränsande effekt på myggförekomsten. Åtgärderna har också andra syften för den biologiska mångfalden och för skötseln av de olika områdes-skydden enligt 7 kap. miljöbalken. Att myggbekämpning inte nödvändigtvis är åtgärdernas primära syfte innebär inte att Naturvårdsverket drar någon annan slutsats kring åtgärdernas funktion som alternativa bekämpningsåtgärder. Det är åtgärdernas effekter som är det primärt relevanta i det här sammanhanget.

Myggbekämpningens återkommande karaktär gör att tillstånd till verksamheten kan förväntas att prövas igen med något eller några års mellanrum. Det är därför av grundläggande betydelse för tillståndsprövningen att Naturvårdsverket har tillgång

till information, inte bara om så kallade orörda områden som aldrig har bekämpats, utan även om områden som varit föremål för andra åtgärder med en mygg-begränsande effekt men som inte involverar VectoBac G®. För att kunna bedöma hela verksamhetens tillåtlighet behöver Naturvårdsverket alltså ha möjlighet att jämföra med områden där alternativa bekämpningsmetoder används. Annars finns en betydande risk för att Naturvårdsverket inte kommer att kunna försäkra sig om att det berörda området inte kommer att ta skada.

Utöver Natura 2000-reglerna vill Naturvårdsverket hänvisa till 3 kap. 3 § miljöbalken. Naturvårdsverket har i tillståndsbeslutet kommit till slutsatsen att skada inte kommer att uppstå på de värden som Natura 2000-skyddet ska bevara. Detta avser de livsmiljöer och arter som särskilt pekats ut då området utsetts till Natura 2000-område. I det överklagade beslutet har Naturvårdsverket också anfört att finns det studier som visar att återkommande bekämpning med VectoBac G® kan leda till små ekosystemförändringar och att även små effekter på organismer som inte undersökts kan ha stor direkt eller indirekt betydelse för olika interaktioner mellan arter, på såväl kort som på lång sikt. Naturvårdsverket bedömer mot den bakgrunden att det inte är förenligt med riksintressebestämmelserna i 3 kap. miljöbalken att bedriva bekämpning av mygg om det är sannolikt att bekämpningen kan bedrivas på ett för miljön mindre ingripande sätt. Alternativ bekämpning är möjlig för de undantagna Natura 2000-områdena. Någon avvägning mellan motstående riksintressen enligt 3 kap. 10 § miljöbalken är inte aktuell i detta sammanhang.

Dispens från förbudet att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg

Det föreligger inte synnerliga skäl för dispens från förbudet att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg för de undantagna Natura 2000-områdena.

Villkor 3 c)

Naturvårdsverket har i det överklagade beslutet meddelat ett treårigt tillstånd för bekämpning. Verket bedömer att redovisning enligt villkor 3 c) behöver ske årligen för att det ska finnas möjlighet att kunna bedöma om samma förutsättningar

föreligger år 2 och 3 som år 1 av bekämpningen. Villkoret hänger därför nära samman med möjligheten att meddela fleråriga tillstånd.

Villkoret är tydligt och klart och medför ingen rättsäkerhetsproblematik. För att uppfylla villkoret kommer sökanden att behöva ta del av information från länsstyrelsen. Uppgifterna som behövs är offentliga och kommer inte att vara svåra för sökanden att samla in. Det är inte orimligt att ålägga sökanden att utföra arbetet med att sammanställa dessa uppgifter och ge in dem till Naturvårdsverket.

Villkor 3 d)

Naturvårdsverket bedömer att villkoret är rättssäkert och utformat på ett sådant sätt att det tar sikte på NEDAB:s ansvar. Andra aktörers ansvar berörs inte på ett sådant sätt att det kommer att nämnvärt försvåra sökandens möjlighet att uppfylla villkoret.

Planen som villkoret 3 d) reglerar avser sökandens egen verksamhet som sökanden har faktisk och rättslig rådighet över. Villkoret innebär inga krav på att ta initiativ till alternativa åtgärder. Innebörden av villkoret är att NEDAB ska ta fram en plan i syfte att kunna anpassa sin verksamhet och minska framtida användning av VectoBac G® inom denna. Att sökanden behöver tillgång till information från länsstyrelsen bör inte likställas med krav på att en verksamhetsutövare av flygplats ges ansvar över transporter som bedrivs av andra verksamhetsutövare.

Naturvårdsverket medger att villkoret inte enbart tar sikte på den bekämpning som ska bedrivas inom ramen för aktuellt tillstånd, utan även på förväntade kommande ansökningar. Mot bakgrund av verksamhetens återkommande karaktär med regelbundna tillståndsansökningar bedöms att villkoret trots detta är relevant. Villkoret är inte alltför betungande och det kan inte heller anses orimligt att uppfylla det.

Om mark- och miljödomstolen anser att villkoret bör upphävas, är det tänkbart att Naturvårdsverket kommer att överväga om motsvarande krav på underlag i stället

bör ställas på sökanden i samband med inlämnandet av nästa tillståndsansökan. I första hand bör dock villkoret kvarstå så som det är skrivet.

DOMSKÄL

Natura 2000-tillstånd

Tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta andra åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område (se 7 kap. 28 a § miljöbalken). Ett Natura 2000-tillstånd får lämnas endast om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter inte kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas (se 7 kap. 28 b § miljöbalken). För att ett område som utgör en livsmiljö inte ska anses ta skada krävs att en gynnsam bevarandestatus bibehålls inom området. Detta förutsätter att de grundläggande särdrag som har samband med den skyddade livsmiljön varaktigt bibehålls. Det ska inte finnas några rimliga tvivel om att verksamheten kan utföras utan skadlig inverkan. Prövningen sker utifrån ett vetenskapligt perspektiv och kraven är alltså höga (se EU-domstolens mål C-441/17 Białowieżaskogen, EU:C:2018:255 p. 115–120 med där angivna hänvisningar till praxis).

Naturvårdsverket har i det överklagade beslutet angett att det inte kvarstår några rimliga tvivel gällande att den ansökta verksamheten inte har någon skadlig inverkan på de utpekade värdena i berörda Natura 2000-områden. Samtidigt har tillstånd inte lämnats för områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen. Naturvårdsverket har inte angett att de livsmiljöer eller arter som avses att skyddas i dessa Natura 2000-områden skulle skilja sig från de Natura 2000-områden där tillstånd har lämnats. Av utredningen i målet framstår det inte heller som att så är fallet.

Eftersom Naturvårdsverket har gjort bedömningen att åtgärden inte har någon skadlig inverkan innebär det att förutsättningar för Natura 2000-tillstånd enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken är uppfyllda. Det saknas därmed skäl att göra en bedömning om huruvida det finns alternativa lösningar för bekämpning av

översvämningsmyggor. Utgångspunkten är därför att Natura 2000-tillstånd ska lämnas även för de tre undantagna Natura 2000-områdena.

I tillägg till ovanstående bedömning anser mark- och miljödomstolen att det inte med tillräcklig tydlighet har framgått att hävd som alternativ metod för bekämpning av stickmyggor är en tillräckligt effektiv åtgärd för att reducera antalet stickmyggor till en godtagbar nivå. Även om det finns stöd för att hävd kan minska antalet stickmyggor har inte annat framkommit än att antalet stickmyggor, trots vidtagna hävdåtgärder, har legat över den nivå som har ansetts utgöra en olidlig plåga.

Mark- och miljödomstolen noterar vidare att Naturvårdsverket har föreskrivit som villkor till beslutet att bekämpning endast får utföras i områden som är temporärt översvämmade och när mängden stickmygglarver överstiger ett visst antal per liter i stora respektive mindre vattensamlingar eller diken (se villkor 1 i Naturvårdsverkets beslut). Innebörden av villkoret måste enligt domstolens uppfattning vara att beslutet i viss mån är självreglerande. För det fall alternativa metoder för begränsning av stickmyggor, t.ex. hävd genom bete och/eller slätter, är en tillräckligt effektiv åtgärd kommer inte ett tillräckligt antal stickmygglarver att hittas och bekämpning med VectoBac G® kommer därmed inte att få utföras.

Naturvårdsverket har i det överklagade beslutet angett att det väsentligt skulle försvåra tillämpning och utvärdering av alternativa lösningar om bekämpning tillåts i områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen. Mark- och miljödomstolen förstår värdet, ur ett vetenskapligt perspektiv, av att samma åtgärder, i det här fallet bete och slätter, fortsatt tillämpas i samma områden för att möjliggöra en robust utvärdering av alternativa metoder för stickmyggsbekämpning. Det sagda utgör emellertid inte skäl att avslå ansökan om Natura 2000-tillstånd.

Även om det inte kvarstår några rimliga tvivel om att den ansökta verksamheten inte kan skada de livsmiljöer som avses att skyddas i berörda Natura 2000-områden instämmer mark- och miljödomstolen i att en försiktighet i allmänhet bör iakttas vid

spridning av bekämpningsmedel. De begränsningar av tillståndet som framgår av det överklagade beslutet framstår som väl avvägda. Genom det som har framkommit i målet får NEDAB vidare anses ha visat att den ansökta verksamheten uppfyller de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. Inte heller 3 kap. 3 § miljöbalken, som rör mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt, eller balkens bestämmelser i övrigt innebär något hinder mot att meddela tillstånd.

Av det anförda följer att tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken ska lämnas även för Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen.

Dispens från förbudet att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg

NEDAB har vidare yrkat att dispensen från förbudet i 14 kap. 7 § miljöbalken att sprida biocidprodukter från helikopter för motsvarande tidsperiod under vart och ett av åren 2023, 2024 och 2025 även ska omfatta Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen i Gävleborgs län. Bolaget har anfört bl.a. att en effektiv bekämpning med VectoBac G® förutsätter spridning med helikopter.

Av 14 kap. 7 § första stycket miljöbalken framgår att bekämpningsmedel inte får spridas från luftfartyg. Skälet till förbudet är att det vid spridning från luften finns risk för att bekämpningsmedlet oavsiktligt träffar känsliga områden (se prop. 1997/98:45, del 2, s. 179). Av 3 kap. 21 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel framgår att i fråga om spridning av biocidprodukter från luftfartyg får Naturvårdsverket i det enskilda fallet ge dispens från förbudet i 14 kap. 7 § första stycket miljöbalken, om det finns synnerliga skäl.

Vilka kriterier som ska vara uppfyllda för att synnerliga skäl ska föreligga för en dispens framgår varken av lag eller förarbeten (jfr prop. 2012/13:161 s. 20). Naturvårdsverket har applicerat två sådana kriterier: det ska inte vara praktiskt möjligt att sprida bekämpningsmedlet för hand och översvämningsmygg ska

innebära stora olägenheter för människor som bor och vistas i aktuella området (jfr 2 kap. 47 § förordningen om bekämpningsmedel). I det överklagade beslutet har Naturvårdsverket bedömt att sökanden visat att båda förutsättningarna är uppfyllda för de andra Natura 2000-områden som omfattas av NEDAB:s ansökan.

Mark- och miljödomstolen instämmer i Naturvårdsverkets bedömning att om de nämnda kriterierna är uppfyllda så föreligger synnerliga skäl för dispens från förbudet att sprida en biocidprodukt. Domstolen bedömer vidare att NEDAB, genom den utredning som getts in, har visat att det inte är praktiskt möjligt att sprida VectoBac G® för hand och att mängden översvämningsmyggor utgör stora olägenheter för människor som bor eller vistas inom aktuella områden. Mark- och miljödomstolen bedömer därför att det även finns synnerliga skäl för att meddela dispens från förbudet enligt 14 kap. 7 § första stycket miljöbalken. De särskilda villkor som föreskrivits av Naturvårdsverket ska även gälla för helikopterspridning i Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen.

Villkor

NEDAB har yrkat att villkor 3 c) ska upphävas och att 3 d) ska få en annan lydelse.

Villkor 3 c) föreskriver att NEDAB ska redovisa vilka ytor inom ramområdena som hävdas genom kreatursbete och/eller slåtter samt övriga åtgärder som vidtas och som begränsar stickmyggsförekomsten. Enligt villkor 3 d) ska NEDAB redovisa en plan för minskning av användandet av VectoBac G® på kort och lång sikt till förmån för andra metoder med utgångspunkt i landskapsstrategin "Människor, mygg och natur vid Nedre Dalälven" från 2013. Båda villkoren föreskriver att redovisningen inte ska begränsas till de åtgärder som har vidtagits med huvudsakligt syfte att bekämpa mygg.

Vad beträffar villkor 3 c) gör mark- och miljödomstolen följande bedömning. Det ligger i sakens natur att det finns ett behov av fortsatt tillämpning och utvärdering av alternativa metoder för myggbekämpning i syfte att på sikt kunna minska användningen av VectoBac G®. Däremot kan det ifrågasättas om det är lämpligt att

NEDAB åläggs det ansvaret, särskilt som villkoret föreskriver att redovisningen inte ska begränsas till de åtgärder som har vidtagits med huvudsakligt syfte att bekämpa mygg. Flera länsstyrelser har i sina remissyttranden ansett att det inte är NEDAB:s ansvar att redovisa alternativa åtgärder som begränsar myggförekomsten, om de har vidtagits av andra än bolaget. Mark- och miljödomstolen instämmer i den bedömningen. Nämda behov får i stället tillgodoses på annat sätt, i t.ex. statlig eller kommunal regi. Mot den bakgrunden ska villkor 3 c) upphävas.

När det kommer till villkor 3 d) anser mark- och miljödomstolen att framtagandet av en plan för minskning av användandet av VectoBac G® har en sådan koppling till NEDAB:s verksamhet enligt tillståndet och, framför allt, bolagets förväntade framtida verksamhet att det är miljömässigt motiverat att ett villkor kring detta föreskrivs. Att föreskriva att planen ska ta sin utgångspunkt i den landskapsstrategi som anges i villkoret framstår däremot inte som påkallat. Vidare är det inte rimligt att villkoret föreskriver att redovisningen inte ska begränsas till åtgärder med huvudsakligt syfte att bekämpa stickmyggor. Som domstolen uppfattar syftet med villkor 3 d) siktar det på att hitta metoder för just begränsning av mygg. Det framstår därmed som otydligt vilka ytterligare åtgärder redovisningen kan förväntas innehålla. Domstolen anser i stället att det förslag till skrivning som NEDAB har presenterat framstår som väl avvägt. Villkor 3 d) ska därför ändras till den lydelse som framgår av domslutet.

Avslutning

Mark- och miljödomstolen konstaterar att 2023 har passerats. Det lämnade tillståndet och dispensen samt ändringen av villkoren ska därför gälla för tidsperioderna enligt yrkandena under 2024 och 2025.

Det finns skäl att förordna om att domstolens interimistiska förordnande angående verkställighet ska gälla även fortsättningsvis.

Överklagandet ska alltså bifallas och Naturvårdsverkets beslut ändras på det sätt som framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 16 april 2024.

Magnus Hermansson

Caroline Arvidsson

I domstolens avgörande har chefsrådmannen Magnus Hermansson, ordförande, tingsfiskalen Caroline Arvidsson (referent), tekniska råden Annika Månsson och Christina Borg samt den särskilda ledamoten Göran Nilsson deltagit. Föredragande har varit Elin Källgren Thyr.

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

Pettersson, Thomas
Tel: 010-698 16 18
thomas.pettersson
@naturvardsverket.se

BESLUT
2023-03-16 Ärendenr:
NV-06507-22

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 4

INKOM: 2023-04-06
MÅLNR: M 2593-23
AKTBIL: 4

Nedre Dalälvens Utvecklings AB
lotta@nedredalalven.se
jan.lundstrom@mygg.se

Ansökan om Natura 2000-tillstånd samt dispens från förbudet att sprida biocidprodukter från luftfartyg för bekämpning av larver av översvämningsmygg under 2023-2025 i översvämningsområden vid Nedre Dalälven

BESLUT

Natura 2000-tillstånd

Naturvårdsverket lämnar tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken till spridning av VectoBac G^{®1} från helikopter och för hand för bekämpning av larver av översvämningsmygg² under tiden från och med den 1 maj till och med den 31 augusti vart och ett av åren 2023, 2024 och 2025. Beslutet gäller de områden som är markerade med grön färg och streck på kartan i bilaga 2.

Bekämpning får utföras vid högst fyra tillfällen per område och år. Vid varje bekämpningstillfälle får spridas högst 14 kg VectoBac G[®] per hektar. Som mest får 150 000 kg VectoBac G[®] spridas per år inom Natura 2000-områdena.

Beslut om avslag på ansökan om Natura 2000-tillstånd

Naturvårdsverket avslår den del av ansökan som avser de tre Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen i Gävleborgs län. Dessa områden är markerade med rött på kartan i bilaga 2.

¹ Bekämpningsmedlet VectoBac G[®] är verksamt mot larver av stickmyggor och används mot larver av översvämningsmyggor, främst arten *Aedes sticticus*. Den verksamma beståndsdelen i VectoBac G[®] är protoxin i form av proteinkristaller som producerats i bakterien *Bacillus thuringiensis israelensis* (Bti).

² *Aedes cinereus*, *Aedes rossicus*, *Aedes vexans*, *Aedes caspius*, *Aedes detritus*, *Aedes dorsalis* och *Aedes sticticus*.

Dispens för spridning från helikopter

Naturvårdsverket beviljar, med stöd av 14 kap. 8 § miljöbalken och 3 kap. 21 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel, dispens från förbudet i 14 kap. 7 § miljöbalken att sprida biocidprodukter från helikopter under perioden från och med den 1 maj till och med den 31 augusti vart och ett av åren 2023, 2024 och 2025, inom de områden som är markerade med grönt på kartan i bilaga 2.

Bekämpning får utföras vid högst fyra tillfällen per område och år. Som mest får 198 000 kg VectoBac G[®] spridas per år inom hela det område som dispensen avser, dock endast 150 000 kg inom berörda Natura 2000-områden. Vid varje bekämpningstillfälle får spridas högst 14 kg VectoBac G[®] per hektar.

Beslut om avslag på ansökan om dispens för spridning från helikopter

Naturvårdsverket avslår den del av ansökan som avser de tre Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen i Gävleborgs län. Dessa områden är markerade med rött på kartan i bilaga 2.

Villkor för bekämpningen***1. Förutsättningar för att få bekämpa***

Bekämpning av larver av översvämningsmygg får endast utföras i områden som är temporärt översvämmade³ och när

- mängden stickmygglarver i genomsnitt överstiger fyra larver per liter vatten i stora vattensamlingar (>10 m²), eller
- mängden stickmygglarver i genomsnitt överstiger 50 stycken per liter vatten i mindre vattensamlingar (0,1 – 10 m²) eller diken.

Larvmängderna mäts med en dipper, det vill säga en standardiserad plastskopa på ett långt skaft, enligt en standardiserad metod som dokumenteras och redovisas på ett vetenskapligt sätt. Antalet mygglarver ska fastställas genom tio provtagningar på 20 provpunkter lämpligt fördelade över varje yta som avses bekämpas. Larverna i varje prov räknas samt protokollförs för beräkning av medelvärden.

2. Skyddsavstånd till skyddade områden och störningskänsliga arter

- a) Mot områden som är skyddade enligt 7 kap. 2, 4 eller 27-28 §§ miljöbalken, det vill säga nationalpark, naturreservat eller Natura 2000-områden, där bekämpning inte är beviljad, ska ett skyddsavstånd på minst 30 meter iakttas.
- b) Ingen bekämpning får ske inom en radie av minst 300 meter från häckningsplatser med aktiva bon av vitryggig hackspett. I dessa områden får bekämpning av stickmygglarver ske endast när Länsstyrelsen i Uppsala län, som samordnande myndighet för samråd om vitryggig hackspett, meddelat att aktiva bon lämnats för säsongen.

³ Områden som normalt är torra men översvämmas vid hög vattenföring såsom vid höga nederbörds mängder eller snösmältning.

- c) Förekomst av havsörn, fiskgjuse och trana måste inventeras innan bekämpning får ske.
- d) För att inte störa enskilda häckningar ska ett skyddsavstånd iakttas på minst 300 meter mot aktiva bon av havsörn, minst 200 meter mot aktiva bon av fiskgjuse samt minst 100 meter mot aktiva bon av trana.
- e) Inför bekämpningen ska sökanden i samråd med ornitologisk expertis avgöra om ytterligare justeringar av den tänkta bekämpningen är nödvändiga till skydd av fågellivet. Sökanden ska före bekämpning rapportera till berörda länsstyrelser vilka personer som anlitas och vilka åtgärder för fågelskydd som är planerade att vidtas. De inventeringar som har genomförts, de samråd som har hållits och de eventuella skyddsåtgärder som har vidtagits ska dokumenteras. Dokumentationen ska sparas i tio år och ska vid begäran kunna uppvisas för tillsynsmyndigheten samt göras tillgänglig för forskning.

3. Uppföljning och redovisning

a) En sammanställning av varje års bekämpning ska avrapporteras skriftligen senast den **31 december samma år som bekämpningen utfördes** till berörda tillsynsmyndigheter och till Naturvårdsverket. Sammanställningen ska innehålla följande information:

- bekämpningsområde (shp-fil med utbredning och namn enligt SWEREF 99 TM),
- provtagningspunkter (gps-koordinater i shp-fil enligt SWEREF 99 TM),
- resultat av provtagning före och 24 timmar efter bekämpning med uppgift om provtagningsdatum och antal larver,
- tidpunkt för bekämpning samt uppgift om inom vilka områden bekämpning har utförts vid respektive tillfälle (shp-fil SWEREF 99 TM),
- uppgift om den totala mängden bekämpningsmedel som har spridits inom Natura 2000-områden, och
- uppgift om den genomsnittliga mängden bekämpningsmedel som har spridits per hektar.

Dessutom ska effekten av genomförd bekämpning redovisas genom en jämförelse mellan mängden levande larver av översvämningsmyggor i de prov som har tagits enligt villkor 1 före spridning av VectoBac G[®] och mängden levande larver i motsvarande prov, som tagits fram genom användning av samma metod, 24 timmar efter bekämpning.

b) Den uppföljning enligt egenkontrollprogram som specificeras nedan ska genomföras och rapporteras skriftligen till Naturvårdsverket och tillsynsmyndigheterna senast den **28 februari årligen efter respektive bekämpningssäsong**. Redovisningen ska åtföljas av digitala kartunderlag i form av shp-filer enligt SWEREF 99 TM.

Icke-målorganismer

Fältarbetet utförs i översvåmningsområden av ångstyp (wet meadow) med 6 studieområden med bekåmpning tillåten och 6 kontrollområden utan bekåmpning, lokaliserade enligt sökandens förslag, enligt följande:

- Insekter insamlas med 10 kläckfållor per område, dvs. totalt 120 fållor.
- Kläckfållorna används för kontinuerlig insamling från och med vecka 19 till och med vecka 37, dvs. 2 280 fållveckor vart och ett av åren 2023, 2024 och 2025.
- Kläckfållorna vittjas varje vecka och flyttas vid behov till fortfarande översvåmmade miljöer inom aktuellt studieområde.
- Samtliga insekter fångade i de 10 kläckfållorna inom ett studieområde slås samman till ett samlingsprov för varje veckovis insamling i vart och ett av de 12 studieområdena.
- Sub-sampling enligt metod från Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för vatten och miljö, används för att få ned antalet till en rimlig mängd för identifiering med bibehållen möjlighet till statistisk analys.
- Insekterna identifieras initialt till taxonomisk ordning och för ordningen Diptera till underordning, samt för underordningen Nematocera även till familj.

Insamling och analys av stödvariabler i översvåmmad miljö

Insamling av "supporting environmental data" i de 12 studieområdena enligt följande:

- Vattendjup vid varje kläckfålla mäts varje vecka vid tömning.
- Lufttemperaturer i samtliga studieområden mäts kontinuerligt.
- Vattenprovtagning följt av vattenkemisk analys används för näringsklassning av studieområdena vid översvåmning.

c) Sökanden ska senast den **31 december samma år som bekåmpningen utfördes** till berörda tillsynsmyndigheter och Naturvårdsverket redovisa vilka ytor inom ramområdena som har hävdats genom kreatursbete och/eller slåtter samt övriga åtgärder som har vidtagits under året och som begrånsar stickmyggförekomsten. Redovisningen ska inte begrånsas till de åtgärder som har vidtagits med huvudsakligt syfte att bekåmpa mygg. Redovisningen ska tas fram efter samråd med länsstyrelserna i Dalarnas, Gävleborgs, Uppsala och Västmanlands län och innehålla följande information:

- aktuellt område (shp-fil med utbredning och namn enligt SWEREF 99 TM),
- vilken åtgärd som vidtagits,
- förväntad respektive uppnådd effekt av åtgärden på förekomsten av översvåmningsmygg, och
- under vilken tidsperiod åtgärden vidtagits.

d) Sökanden ska efter hörande av berörda länsstyrelser senast **den 31 december 2025** till berörda tillsynsmyndigheter och Naturvårdsverket redovisa en plan för minskning av användandet av bekåmpningsmedlet på kort och lång sikt till

förmån för andra metoder med utgångspunkt i landskapsstrategin Människor, mygg och natur vid Nedre Dalälven⁴. Planen ska innehålla redovisning av planerade hävdåtgärder inom ramområdena samt övriga planerade åtgärder som kan begränsa stickmyggförekomsten. Redovisningen ska inte begränsas till åtgärder med huvudsakligt syfte att bekämpa stickmygg.

4. Övriga villkor

- a) Bekämpning får endast ske om fastighetsägare samtycker. Ni ska därför hämta in fastighetsägares samtycke innan bekämpning påbörjas. Ni ska även upplysa fastighetsägare om att arrendatorer ska informeras om samtycket.
- b) Polismyndigheten ska underrättas om tid och plats för spridningen.
- c) Vid spridning och hantering av VectoBac G[®] samt vid rengöring av spridningsutrustning ska ni hålla nödvändiga avstånd så att områden som inte är föremål för bekämpning skyddas från exponering.
- d) Lämplig utrustning för att bestämma temperatur, vindriktning och vindhastighet ska användas när spridningen genomförs. Vindhastigheten ska kunna bestämmas med en noggrannhet av $\pm 0,5$ m/s.
- e) Piloterna som utför bekämpningen ska vara dokumenterat skickliga.
- f) Piloterna ska ha skriftliga instruktioner för arbetet.
- g) Spridningen ska dokumenteras löpande. Dokumentationen ska sparas i tio år och ska vid begäran uppvisas för tillsynsmyndighet och göras tillgänglig för forskning. Av dokumentationen ska framgå:
 - vilket medel och vilken dos som använts samt tidpunkt och plats för spridningen,
 - temperatur, vindriktning, vindhastighet och väderleksförhållanden,
 - vilka skyddsavstånden varit,
 - flygriktningen och eventuella andra uppgifter som piloten bedömt vara av betydelse, och
 - pilotens namn.

ANSÖKAN

Nedre Dalälvens Utvecklings AB (NEDAB) har den 22 juni 2022 ansökt om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för helikopterbaserad biologisk bekämpning av larver av översvämningsmygg från helikopter och för hand enligt ovan i Natura 2000-områden vid Nedre Dalälven under åren 2023-2025. NEDAB har också ansökt om dispens från förbudet mot spridning av bekämpningsmedel från luftfartyg enligt 14 kap. 7 § första stycket miljöbalken.

Ansökan avser bekämpning av larver av översvämningsmygg genom spridning av bekämpningsmedlet VectoBac G[®] från helikopter vid högst fyra tillfällen i översvämningsområden vid Nedre Dalälven under maj-augusti 2023-2025, totalt 198 000 kg per år varav 150 200 kg inom Natura 2000-områden. Behovet av bekämpning styrs av översvämningsområdenas antal och omfattning under vår och sommar. Den totala arealen som ansökan omfattar är 14 103 hektar varav 7 133 hektar ligger inom 20 Natura 2000-områden.

⁴ Länsstyrelsen Gävleborg. 2013. Förslag till hur myggproblemet vid Nedre Dalälven kan hanteras på lång sikt. Rapport 500-8033-13.

Ärendet avser Natura 2000-områdena Båtfors (SE0210008), Bredfors (SE0210240), Untra (SE0210241), Kvarnön (SE0210320), Hedesundafjärden (SE0210366), Pellesberget (SE0210367), Färnebofjärden syd (SE0210368), Östa (SE0210369), Hallaren (SE0250171), Kungsgårdsholmarna (SE0620160), Färnebofjärden, nordväst (SE0620234), Jordbärsmuren-Ålbo (SE0630153), Spjutholmen (SE0630154), Hedesunda (SE0630186), Bredforsen (SE0630187), Tjursöarkipelagen (SE0630188), Övre Hedesundafjärden (SE0630189), Färnebofjärden (SE0630190), Ista (SE0630191) och Gysinge (SE0630192).

Natura 2000-områdenas omfattning framgår av den förteckning som Naturvårdsverket för enligt 15 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Information om vilka Natura 2000-intressen som avses att skyddas inom områdena finns tillgänglig och är sökbar via Naturvårdsverkets webbplats, www.naturvardsverket.se.

Som skäl för ansökan har NEDAB anført bland annat följande. Återkommande stora till olidliga mängder stickmyggor har betydande negativa effekter på såväl boende, besökare som näringsliv i berörda områden. Spridningen av VectoBac G[®] är nödvändig för att långsiktigt skydda hälsan och livskvaliteten hos både boende och besökare i de områden till vilka översvämningsmyggorna annars sprider sig. Det är också viktigt för att långsiktigt skydda de ekonomiska intressen som riskerar att påverkas negativt av att människor och näringsliv annars väljer att flytta från de utsatta områdena eller inte besöker eller etablerar sig i dessa områden. Vid en normal översvämning riskerar de *Aedes sticticus* som sprids från ramområden inom Natura 2000-områden att drabba 14 521 fastboende inom 5 km. Vid en stor översvämning ökar antalet potentiellt drabbade personer till 32 319 fastboende inom en 10 km buffertzoon kring ramområdena. För hela det område vid Nedre Dalälven, motsvarande 14 103 hektar, som omfattas av bekämpningsåtgärder skulle utebliven bekämpning riskera att 6 419 fastboende inom 5 km och 37 990 inom 10 km från de myggproduktiva områdena drabbas av outhärdliga problem. Förutom de fastboende som drabbas av stickmyggproblematiken så berörs även sommarboende, turister och andra besökare. Det är svårt att redovisa exakt antal människor som av olika anledningar befinner sig i området kring Nedre Dalälven under sommar och höst. Utifrån den besöksregistrering som förs vid de två besöksmålen Naturrum Färnebofjärden och Nationalparken Färnebofjärden står det dock klart att området i vart fall har ca 175 000 besökare per år. Upprepad exponering för översvämningsmyggor kan leda till ångest, depression och en lägre livstillfredsställelse. Detta medför i sin tur att det föreligger risk för avfolkning från stickmyggexponerade orter som varit kontinuerligt bebodda i flera hundra år. Befolkningen uttrycker tydligt att de oregelbundet återkommande olidliga problemen har avsevärda negativa effekter på alla aspekter av möjligheten att leva och bo i de drabbade områdena i Nedre Dalälven med omnejd. Det finns också ett uttryckligt behov av hjälp med bekämpning. Reduktion av mängden stickmyggor till acceptabla nivåer genom bekämpning med VectoBac G[®] inom ramområdena i de berörda Natura 2000 områdena kan därmed anses vara en åtgärd som måste genomföras av tvingande orsaker och som har ett väsentligt allmänintresse. Det är NEDAB:s bestämda uppfattning att genomförd miljökonsekvensbeskrivning tydligt visar att spridningen av VectoBac G[®] inte kan skada den livsmiljö i områdena som avses

att skyddas eller medföra att den art eller de arter som avses att skyddas utsätts för störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna. Bekämpningens påverkan på livsmiljön och andra arter än översvämningsmyggor är mycket liten och det finns ingenting som tyder på att något skyddsobjekt påverkas. Naturvårdsverket torde därför kunna meddela tillstånd redan med stöd av 7 kap. 28 b § miljöbalken utan att inhämta regeringens tillåtelse. Med hänsyn till att det saknas möjligheter att sprida VectoBac G[®] för hand och den stora olägenhet översvämningsmyggor innebär för människor i området föreligger synnerliga skäl att meddela dispens från förbudet att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg.

Naturvårdsverket har tidigare vid flera tillfällen prövat ansökningar om att få bekämpa översvämningsmygg med VectoBac G[®] vid Nedre Dalälven. Årets ansökan avseende åren 2023-2025 innebär en utökning av arealen jämfört med motsvarande ansökan för perioden 2020-2022. Inklusiva mindre justeringar av några ramområden är den totala nettoökningen 1 560 hektar (+12 %) medan ramområdenas areal inom Natura 2000-områden har ökat med 1 160 hektar (+19 %). Som skäl för detta anför NEDAB i huvudsak följande. NEDAB har under en längre tid fått klagomål från samhällena Bärrek och Ista om återkommande mycket stora till olidliga stickmyggproblem. Enligt egna undersökningar härrör dessa stickmyggproblem huvudsakligen från temporärt översvämmade områden inom Natura 2000-området Färnebofjärden. Östa, Vikbolandet, Ingbo, Sörbo och Norr Ekedal har enligt befolkningens klagomål och uppmätta mängder av stickmyggor drabbats av återkommande mycket stora till olidliga stickmyggproblem under en följd av år och senast 2021. Enligt egna undersökningar emanerar dessa stickmyggproblem huvudsakligen från temporärt svämmade områden inom den södra och västra delen av Natura 2000-området Färnebofjärden syd. De ansökta områdena inom Färnebofjärden respektive Färnebofjärden syd behöver därför utvidgas. NEDAB söker återigen tillstånd för bekämpning inom de tre Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Tjursöarkipelagen och Spjutholmen i Gävleborgs län där man tidigare har fått avslag bland annat med hänvisning till att alternativa metoder genom bete och/eller slåtter står till buds. NEDAB framför att även om hävd till viss del kan påverka antalet kläckta larver från översvämningsmyggor så är den bevisade effekten för liten för att denna metod ska kunna betraktas som en alternativ lösning till bekämpning med VectoBac G[®] i den mening som avses i 7 kap. 29 § första stycket p. 1 miljöbalken. Det saknas därmed stöd i lag för att avslå ansökan gällande dessa områden med hänvisning till att det finns alternativa lösningar på stickmyggproblematiken.

REMISSYTTRANDEN

Ansökningshandlingarna skickades till 32 remissinstanser. De har också kungjorts i ortspress och i Post- och Inrikes Tidningar samt varit utställda hos berörda kommuner. Sammanlagt har 25 svar inkommit till Naturvårdsverket. Av dessa har nio remissinstanser meddelat att de avstår från yttrande eller att de inte har några synpunkter. Tre instanser, Fortum, Skogsstyrelsen och Tierps kommun, har meddelat att de inte har någon erinran mot att ansökan bifalls. Ansökan tillstyrks av Statens veterinärmedicinska anstalt, Sveriges kommuner och regioner, Gävle kommun, Sandvikens kommun, Heby kommun, Naturskyddsföreningen i Uppsala samt Föreningen för myggbekämpning.

Åtta remissinstanser har lämnat synpunkter på ansökan. Dessa sammanfattas nedan.

Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Dalarnas län samt Länsstyrelsen i Gävleborgs län har lämnat i stort sett likalydande yttranden och anser att tillstånd bör lämnas för hela den ansökta perioden, 2023-2025. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* bedömer dock att tillstånd till bekämpning inte bör lämnas för Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen. Länsstyrelserna anser att behovet av bekämpning är av stort allmänt intresse. Länsstyrelserna anser också att det är mycket viktigt att inte använda mer bekämpningsmedel än vad som är nödvändigt för att uppnå en acceptabel situation och menar att sökanden därför har ett ansvar att kontinuerligt se över möjligheterna att dels minska dosen, dels öka precisionen av bekämpningen. I flera län har ramområdena i ansökan utökats och länsstyrelserna i Uppsala respektive Gävleborgs län påpekar att vissa av de utökade områdena är belägna relativt långt ifrån tätbefolkade områden. Eftersom bekämpning endast sker när behovet är stort anser länsstyrelserna att fyra bekämpningstillfällen per säsong bör medges, även inom Natura 2000-områden. Länsstyrelserna är positiva till de förändringar i egenkontrollprogrammet som föreslås i ansökan. Länsstyrelserna anser vidare att de villkor som ställts i tidigare tillståndsbeslut i stort sett är lämpliga och nödvändiga för att minimera direkt och indirekt påverkan på naturmiljön. Länsstyrelserna anser dock att de tidigare ställda villkoren 2c-e behöver ses över och att det är tveksamt om de behövs beträffande sångsvan och storlom. Länsstyrelserna anser att det inte är sökandens ansvar att redovisa alternativa åtgärder som begränsar myggförekomsten om de har vidtagits av andra än sökanden, utan menar att detta istället borde vara Naturvårdsverkets ansvar. Länsstyrelserna anser slutligen att villkor 3d i tidigare beslut bör endast omfatta krav på redovisning av plan för minskning av användandet av bekämpningsmedlet VectoBac G® på kort och lång sikt. Framtagandet av en motsvarande plan med utgångspunkt i landskapsstrategin *Människor, mygg och natur vid Nedre Dalälven* bör däremot genomföras i Naturvårdsverkets regi.

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker ansökan med undantag för Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen som myndigheten anser ska undantas från bekämpning och fungera som kontroll- och experimentområde.

Statens veterinärmedicinska anstalt tillstyrker ansökan, men framför att den metod för larvprovtagning som används för att besluta om bekämpningsåtgärder inte är kvalitetssäkrad, och att en oberoende utvärdering av metoden bör göras.

Uppsala universitet anser att det inte bör ges tillstånd inom ytterligare områden än vad som getts tillstånd för tidigare år. Desto större yta som bekämpas desto större risk är det att oönskade ekologiska effekter uppnås. Universitetet hävdar att det fortfarande finns många frågor kring ekologiska effekter som inte undersökts. Det framhålls vidare att det är mycket olämpligt att byta ut tre av referensområdena (Gångbroholmen, Rönnsmyran, Göknäset). En lång tidsserie av analyser är mycket värdefull och att bryta denna tidsserie är helt förkastligt.

Sökanden har givits möjlighet att kommentera de inkomna remissvaren och har anfört i huvudsak följande. Bekämpningen i Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Tjursöarkipelagen och Spjutholmen har inte tillåtits sedan de ansöktes för första gången 2016, och sökanden undrar därför när Länsstyrelsen Gävleborg planerar för en utvärdering av slätter och bete som alternativ myggbekämpningsmetod. Att inte få bekämpa dessa områden med VectoBac G[®] orsakar ångest och lidande bland människorna som lever och verkar nära Ålbo, Hedesunda och Hyttön. Angående kritiken från Uppsala universitet att byta tre referensområden anför sökanden att skälen till det föreslagna bytet är rent praktiska, eftersom vägen till dessa områden har upphört att existera. Tillstånd att använda och i viss mån röja längs vägen har funnits men detta är ohållbart i fortsättningen och en säkerhetsrisk för sökandens personal.

Tillämpliga bestämmelser

Bestämmelser om Natura 2000-prövningen

Enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Bestämmelsen motsvarar artikel 6.3 i art- och habitatdirektivet. För åtgärder som ska prövas för ett sådant tillstånd ska en specifik miljöbedömning inklusive miljökonsekvensbeskrivning göras (6 kap. 20 § första stycket 1 miljöbalken). Miljökonsekvensbeskrivningen ska åtminstone innehålla de uppgifter som behövs för prövningen enligt 7 kap. 28 b och 29 §§ miljöbalken (6 kap. 36 § andra stycket miljöbalken).

Enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken får tillstånd enligt 28 a § lämnas endast om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte

1. kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas,
2. medför att den art eller de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna.

Bestämmelserna i 7 kap. 28 a och 28 b §§ miljöbalken motsvarar artikel 6.3 i art- och habitatdirektivet⁵.

Om prövningsmyndigheten bedömer att tillstånd initialt inte kan meddelas med stöd av 7 kap. 28 b § miljöbalken kan tillstånd endast meddelas efter regeringens tillåtelse enligt 7 kap. 29 § miljöbalken, vilken motsvarar artikel 6.4 i art- och habitatdirektivet. Kriterierna som måste vara uppfyllda för att tillstånd ska få lämnas i ett sådant fall är att

1. det saknas alternativa lösningar,
2. verksamheten eller åtgärden måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse och

⁵ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG.

3. de åtgärder vidtas som behövs för att kompensera för förlorade miljövärden så att syftet med att skydda det berörda området ändå kan tillgodoses.

Bestämmelser om spridning av bekämpningsmedel från luftfartyg

Enligt 14 kap. 7 § första stycket miljöbalken får bekämpningsmedel inte spridas från luftfartyg. Enligt 14 kap. 8 § första stycket 6 miljöbalken får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om sådana undantag från förbudet i 7 § första stycket som det finns synnerliga skäl för. Enligt 3 kap. 21 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel får Naturvårdsverket, i fråga om spridning av biocidprodukter från luftfartyg, i det enskilda fallet ge dispens från förbudet i 14 kap. 7 § första stycket miljöbalken, om det finns synnerliga skäl.

SKÄLEN FÖR NATURVÅRDSVERKETS BESLUT

Natura 2000-prövningen

Naturvårdsverket anser att miljökonsekvensbeskrivningen i ärendet är tillräcklig för den prövning som ska göras.

Naturvårdsverket bedömer att de åtgärder som planeras av sökanden kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, eftersom åtgärderna riskerar att på ett betydande sätt påverka miljön i berörda Natura 2000-områden. Tillstånd enligt detta lagrum får lämnas endast om de planerade åtgärderna, ensamma eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder, inte kan skada de livsmiljöer som avses att skyddas i de aktuella Natura 2000-områdena. Åtgärderna får inte heller medföra att de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i områdena av arterna (7 kap. 28 b § miljöbalken).

Naturvårdsverket måste, för att kunna lämna tillstånd enligt 7 kap. 28 a och 28 b §§ miljöbalken, försäkra sig om att de berörda Natura 2000-områdena inte kommer att ta skada av de ansökta åtgärderna. Så är fallet när det ur ett vetenskapligt perspektiv inte föreligger några rimliga tvivel om att åtgärderna inte kan ha en skadlig inverkan.⁶

Vid prövning av motsvarande ansökningar tidigare år har Naturvårdsverket funnit att kriterierna i 7 kap. 28 b § miljöbalken inte varit uppfyllda, varför ärendet har överlämnats till regeringen för prövning enligt 7 kap. 29 § miljöbalken. Regeringen har därefter meddelat tillåtlighet för Naturvårdsverket att meddela tillstånd i den omfattning och enligt de villkor som framgår av regeringens beslut.

Av den miljökonsekvensbeskrivning som bilagts ansökan framkommer i huvudsak följande vad gäller bedömningen avseende risk för skada på berörda Natura 2000-områden. De prioriterade naturtyper som förekommer i de berörda Natura 2000-områdena och som kan bli föremål för bekämpning är fuktängar,

⁶ Se bl.a. EU-domstolens dom av den 7 september 2004, Waddenvereniging och Vogelbeschermingsvereniging, "Waddenzee", C-127/02, senare bekräftat bl.a. i samma domstols dom av den 16 juli 2020, WWF Italia Onlus m.fl., C-411/19.

svämängar, rikkärr, lövsumpskog, svämlövskog och svämädellövskog. Eftersom VectoBac G[®] innehåller låg halt av lösliga näringsämnen tillförs med aktuell dosering ingen betydande näring till miljön. Näringstillförseln är försvinnande låg i relation till övrig naturlig och antropogen tillförsel. Vidare kan en miljöeffekt genom ackumulering av Bti-bakterien, pretoxinet eller sporererna uteslutas. Risken för en eventuell påverkan av bekämpning med VectoBac G[®] genom helikopterspridning på berörda Natura 2000-naturtyper bedöms därför som obefintlig. Det finns inga Bti-känsliga fjädermyggor eller andra myggor listade som skyddsvärda i de berörda Natura 2000-områdena i Nedre Dalälven. Ingen av de specifikt skyddade Natura 2000-arterna kan direkt påverkas av VectoBac G[®]. Det finns inte heller risk för indirekt påverkan eftersom ingen av dessa arter använder sig av stickmyggor som föda, varken som larv eller som vuxna. Användning av helikopter vid spridning anses inte medföra någon risk för negativ inverkan på häckande storfåglar. Inget tyder heller på att användning av helikopter för spridning av VectoBac[®] innebär någon störning för häckande vitryggiga hackspettar. Bland insektsätande fågelarter finns ingen art som är beroende av stickmyggor. Bekämpning med VectoBac G[®] minskar inte förekomst av fjädermyggor eller andra viktiga insekter i näringsväven. Därmed anses bekämpningen inte medföra någon risk för skyddsvärda fåglar.

Som Naturvårdsverket redovisat i tidigare års tillståndsbeslut finns det studier som visar att återkommande bekämpning med VectoBac G[®] kan leda till små ekosystemförändringar och att även små effekter på organismer som inte undersökts kan ha stor direkt eller indirekt betydelse för olika interaktioner mellan arter, såväl på kort som på lång sikt.⁷ Naturvårdsverkets bedömning är fortfarande att det inte är fullständigt klarlagt att spridning av bekämpningsmedlet VectoBac G[®] upprepade gånger över stora arealer inte kan få några oönskade ekologiska effekter. Bekämpning av översvämningsmygglarver med VectoBac G[®] har dock utförts i Sverige i ungefär samma geografiska områden och i samma naturtyper som nu är aktuella i berörda Natura 2000-områden under en följd av år och på samma sätt som avses i nu aktuell ansökan. Meddelade tillstånd har konsekvent villkorats med uppföljning och rapportering utan att någon negativ inverkan av betydelse för Natura 2000-intressen har upptäckts. Inte heller egenkontroller tyder på några sådana effekter. Naturvårdsverket anser mot denna bakgrund att bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap om de ansökta bekämpningsåtgärderna och dess effekter numera är tillräcklig för att undanröja alla rimliga vetenskapliga tvivel om åtgärdernas effekter på ovannämnda Natura 2000-områden.

Naturvårdsverket bedömer vidare, med beaktande av det som redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen, att det inte kvarstår några rimliga tvivel gällande att ansökt bekämpning inte har någon skadlig inverkan på de utpekade värdena i berörda Natura 2000-områden. Förutsättningarna enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken är således uppfyllda i fråga om dessa områden och Naturvårdsverket kan självständigt meddela tillstånd enligt 7 kap. 28 a § gällande dem, utan att

⁷ McKie, B. G., Taylor, A. Nilsson, T. & Goedkoop, W. 2015. *Kvantifiering av ekosystemeffekter av Bti-användning i Nedre Dalälven*. Sveriges lantbruksuniversitet. Nilsson, C. & Renöfält, B. 2009. *Mygg och Bti i nedre Dalälven. Utvärdering av ett vetenskapligt uppföljningsprogram*. Rapport 6305. Naturvårdsverket. NV-05266-13, 2015-11-02 *Att utvärdera effekterna av bekämpning av översvämningsmyggor*. Redovisning av ett regeringsuppdrag.

tillfråga regeringen. De tveksamheter som Naturvårdsverket pekar på ovan handlar dels om risken för påverkan på bekämpningsområdet som helhet, vilket gör att tillståndsplikten för Natura 2000 träder in, dels om behovet av uppföljande villkor, se vidare nedan. Vad gäller de värden som ska skyddas genom Natura 2000-utpekandet bedömer dock Naturvårdsverket numera att bekämpningsåtgärderna inte kommer att skada dessa.

Regeringen har i motsvarande tillståndsärenden tidigare år framhållit att metoden för bekämpning av stickmyggor genom spridning av Bti inte kan anses vara en långsiktigt hållbar lösning och att regeringen anser att användandet av VectoBac G[®] bör minska. Därtill kommer att det ännu råder en viss osäkerhet i fråga om en storskalig användning av bekämpningsmedlet har negativa effekter på Natura 2000-områdena eller på ekosystemen över tid. Naturvårdsverket anser att tillstånd till bekämpning inte bör gå utöver vad som är nödvändigt för att göra situationen uthärdlig under sommarsäsongerna 2023-2025, och att bekämpningen bör begränsas till områden där mängden stickmyggor vid något mättillfälle har uppgått till minst 5 000 per fälla och fångsnatt.

Naturvårdsverket bedömer utifrån dessa utgångspunkter att Natura 2000-tillstånd för bekämpning av larver av översvämningsmyggor kan lämnas i de områden som är markerade med både grön färg och streck på bifogad karta, se bilaga 2.⁸ Sökanden har visat att det i det aktuella området har fångats fler än 5 000 stickmyggor i fällor under en natt och att det resultatet kan anses vara relevant inom fem kilometers radie från fällorna, samt att huvuddelen av stickmyggen utgörs av översvämningsmygg. Sökanden har också visat att det finns fog för antagandet att översvämningsmyggen innebär stora olägenheter för människor som bor och vistas i närheten av dessa områden.

Ansökan gäller bekämpning vid högst fyra tillfällen per område, vilket Naturvårdsverket bedömer är en rimlig omfattning som vissa säsonger kan vara motiverad för att motverka olägenheterna med myggförekomsterna. Vi bedömer att en ytterligare bekämpning jämfört med tidigare beviljade tre inom Natura 2000-områden inte i sig riskerar att orsaka skada på de livsmiljöer eller störningar på de arter som ska skyddas i de aktuella Natura 2000-områdena.

Naturvårdsverket anser att det även är befogat att reglera den maximala mängd bekämpningsmedel som får spridas per hektar och bekämpningstillfälle respektive totalt under säsongen.

Som angetts ovan bedömer Naturvårdsverket, mot bakgrund av bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap, att den ansökte bekämpningen inte medför skada på de värden som ska skyddas genom utpekandet av Natura 2000-områdena ifråga.

Naturvårdsverket anser att metoden för mätning av larvmängder behöver dokumenteras och redovisas på ett vetenskapligt sätt med anledning av att denna är helt avgörande för om bekämpning ska ske eller inte. Vi har därför preciserat detta i villkor.

⁸ Dessa områden utgörs av Natura 2000-områden och områden inom ett avstånd på cirka en (1) kilometer från närmaste Natura 2000-område, där spridning av bekämpningsmedel bedöms kunna påverka Natura 2000-området.

Regeringen har tidigare framhållit att metoden för bekämpning av stickmyggor genom spridning av Bti inte kan anses vara en långsiktigt hållbar lösning och att det är ytterst angeläget att komma framåt i användandet av hållbara metoder för bekämpning av stickmyggor. Detta bedömer Naturvårdsverket fortfarande är en relevant utgångspunkt för tillståndsprövningen. Mot den bakgrunden bör tillståndet förenas med villkor om att redovisa dels samtliga genomförda övriga åtgärder som har en begränsande effekt på myggförekomsten, dels en plan för minskning av användandet av bekämpningsmedlet på kort och lång sikt till förmån för andra metoder med utgångspunkt i landskapsstrategin *Människor, mygg och natur vid Nedre Dalälven*. Syftet är att skapa utbyte av kunskap och erfarenheter kring frågan om alternativa hållbara lösningar i de aktuella områdena.

För att kunna säkerställa det långsiktiga bevarandet av värdena i dessa områden är det dock även fortsatt viktigt att bekämpningen noggrant följs upp för att eventuella oförutsedda oönskade effekter för berörda Natura 2000-områden ska kunna upptäckas. Sådan uppföljning möjliggör för tillsynsmyndigheten att i efterhand, om så visar sig vara nödvändigt, vidta de åtgärder som behövs, även om Naturvårdsverket i nuläget inte ser någon risk för detta. Uppföljning behövs också för att klarlägga att bekämpningen får avsedd verkan. Naturvårdsverket bedömer att det förslag på uppföljning enligt egenkontrollprogram som sökanden har lämnat i ansökan i huvudsak är lämpligt att ställa som villkor för bekämpningssäsongerna 2023-2025. En mer omfattande uppföljning kan eventuellt krävas framöver för att uppfylla miljöbalkens krav.

Vitryggig hackspett är i den gällande nationella rödlistan klassad i kategorin Akut hotad. En så kallad värdetrakt för vitryggig hackspett, ”Testeboån och Dalälven”, berörs av de ansökta åtgärderna.⁹ Arten är dock inte utpekad för skydd i något av de aktuella Natura 2000-områdena. Med hänsyn till artens rödlistning, samt risken för negativ påverkan på arten, anser ändå Naturvårdsverket att tillståndet med stöd av 2 kap. 3 § miljöbalken behöver villkoras så att särskild hänsyn tas till den vitryggiga hackspetten.

Havsörn, fiskgjuse och trana är generellt sett arter som är känsliga för olika slag av störningar vid sina boplatser. Samtliga tre är utpekade för skydd inom Natura 2000-områden. Vid tillämpning av försiktighetsprincipen enligt 2 kap. 3 § miljöbalken bedömer Naturvårdsverket att villkor om skyddsavstånd till boplatserna är skäligen att ställa.

Övriga villkor framgår av beslutet.

Natura 2000-områden där tillstånd lämnas

Regeringen har tidigare angett att tillstånd till bekämpning inte får gå utöver vad som är nödvändigt för att göra situationen uthärdlig, och att bekämpningen bör begränsas till områden där mängden stickmyggor vid något mättillfälle uppgått till minst 5 000 per fälla och fångsnatt. Även om regeringens tillåtelse inte har

⁹ Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen. 2017. Åtgärdsprogram för vitryggig hackspett 2017-2021 (*Dendrocopos leucotos*). Rapport 6770.

inhämtats vid denna prövning, anser Naturvårdsverket att det i sak fortfarande är motiverat att pröva ansökan utifrån dessa utgångspunkter när förutsättningarna för Natura 2000-tillstånd i eller i nära anslutning till Natura 2000-områden ska avgöras. Med nära anslutning avser vi områden inom ett avstånd på cirka en (1) kilometer till yttergränsen för närmaste Natura 2000-område. Som vi redogjort för ovan anser vi att dessa kriterier är uppfyllda vid årets prövning.

Regeringen har tidigare tillåtit att bekämpning får utföras vid högst tre tillfällen per område och år och att som mest 100 000 kg VectoBac G[®] får spridas per år inom Natura 2000-områdena vid Nedre Dalälven. Naturvårdsverket har dock redan i tidigare prövningar bedömt i hemställan om tillåtelse till regeringen att fyra bekämpningstillfällen per år är rimligt att medge. Naturvårdsverket bedömer att det även är befogat att reglera den maximala mängd bekämpningsmedel som får spridas per hektar och bekämpningstillfälle. Naturvårdsverket är vid denna prövning inte formellt bunden av regeringens ställningstagande avseende maximalt antal bekämpningar. Om det går att medge bolagets ansökta fyra bekämpningar, utan att detta i sig medför negativ påverkan på miljön, så bör detta vara möjligt att tillåta.

Uppföljning enligt egenkontrollprogrammet ska redovisas senast den 28 februari året efter aktuell bekämpningssäsong med hänsyn till att resultaten behöver vara tillgängliga vid eventuellt kommande prövningar av tillståndsansökningar från NEDAB. Resultaten behöver vara tillgängliga även för tillsynsmyndigheternas tillsyn enligt miljöbalken. Eftersom egenkontrollen för Forshaga upphör med hänvisning till att resultaten från motsvarande egenkontroll vid Nedre Dalälven är relevanta även för Forshaga, är det viktigt att resultaten finns tillgängliga vid eventuellt kommande prövningar av ettåriga tillståndsansökningar för Forshaga. Om tillståndsbesluten ska kunna vinna laga kraft inför den normalt sökta bekämpningssäsongens start den 1 maj behöver besluten fattas senast i mitten av mars.

Övriga villkor framgår av beslutet.

Sammantaget bedömer Naturvårdsverket att förutsättningarna för att meddela Natura 2000-tillstånd är uppfyllda för de flesta av de ansökta områdena. Områden för vilka Natura 2000-tillstånd meddelas är markerade med grönt och streck på kartan i bilaga 2.

Avslag på ansökan om Natura 2000-tillstånd för vissa områden

För Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen samt Tjursöarkipelagen gör Naturvårdsverket en annan bedömning.

Områdena har hittills inte bekämpats. Länsstyrelsen i Gävleborgs län skriver i sitt remissyttrande att *”det är viktigt att även fortsättningsvis inte bekämpa Jordbärsmuren[-Ålbo], Spjutholmen och Tjursöarkipelagen så att det finns områden där VectoBac G[®] inte använts, då det fortfarande finns behov av att kunna utvärdera långsiktiga alternativa metoder för myggbekämpning. Länsstyrelsen bedriver slätter och/eller bete i de tre områdena, samt restaurerar för ytterligare områden som ska hävdas.”*. Havs- och vattenmyndigheten *”önskar att dessa områden undantas även under kommande period och fungera*

som kontroll- och experimentområde. Alternativa metoder för myggbekämpning som på sikt kan ersätta bekämpningsmedlet kan utvecklas där.”. Uppsala universitet framför att det inte bör ges tillstånd för bekämpning inom ytterligare områden än vad som getts tillstånd för tidigare år: ”En utvidgning är mycket olämpligt. Desto större yta som bekämpas desto större risk är det att oönskade ekologiska effekter uppnås. Tidigare studier har visat inga eller små ekologiska effekter av bekämpning inom området. Men det finns fortfarande många frågor kring ekologiska effekter som inte undersökts [---] och innan det är gjort bör inte området för bekämpning utökas.”.

Vi bedömer att det inte är möjligt att tillåta bekämpning i dessa områden under säsongerna 2023-2025, även om de i nuläget inte i sin helhet hävdas med bete eller slätter. Om bekämpning tillåts i områdena kan det väsentligt försvåra tillämpning och utvärdering av alternativa lösningar, vilket kan behöva ske under en följd av år.

Ett omfattande arbete för att finna alternativa lösningar till bekämpning med VectoBac G[®] genomfördes i och med det landskapsstrategiprojekt, ”Människor, mygg och natur i Nedre Dalälvsområdet”, som Länsstyrelsen i Gävleborgs län ansvarade för. Syftet med projektet var bland annat att finna långsiktiga lösningar för att komma till rätta med grundorsakerna till myggproblemen i området. Projektets slutrapport överlämnades till Miljödepartementet den 29 november 2013.¹⁰ I rapporten föreslås tre huvudsakliga åtgärder för att minska problemen med mygg:

- ändrad vattenreglering
- ökad hävd genom bete eller slätter
- kompletterande bekämpning med VectoBac G[®]

I rapporten redovisas att det i dagsläget finns kunskap om alternativa lösningar för att väsentligt kunna bidra till att långsiktigt lösa problemet med massförekomst av översvämningsmygg, men att dessa alternativa lösningar sannolikt inte innebär att användningen av VectoBac G[®] kan upphöra helt.

En undersökning som utfördes år 2018 av Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) visade också på färre kläckta mygg på betade ytor än på ohävdade eller slagna ytor.¹¹

En annan studie av SVA¹² visade att olika miljötyper har olika förutsättningar att producera stickmyggor och att olika arter av stickmyggor föredrar olika typer av miljöer. Bland annat visade studien att det kläcks signifikant fler stickmyggor ur jordprover tagna vid ”strukturer”, det vill säga olika formationer i naturen, som grästuvor, rishögar, fallna stammar och stubbar, än ur prover som tagits slumpvis. Miljöer som hävdas genom slätter har signifikant färre kläckta

¹⁰ Länsstyrelsen i Gävleborgs län. 2013. Förslag till hur myggproblemet vid Nedre Dalälven kan hanteras på lång sikt. Redovisning av regleringsbrevsuppdrag. Rapport 500-8033-13.

¹¹ Statens veterinärmedicinska anstalt. 2018. *Kan vegetationen ha inverkan på översvämningsmyggor vid Nedre Dalälven*. Opublicerad rapport.

¹² Eklöf, D., Lilja, T. & Lindström, A. 2020. *Översvämningsmyggor och hävd*. Rapport. Naturvårdsverket.

stickmyggor än övriga miljöer. Den hypotes som framfördes var att öppna områden är mindre attraktiva för äggläggande stickmygghonor, vilket skulle leda till färre ägg och därmed färre kläckta larver ur jordproverna. Resultaten från studien stödjer denna hypotes. Att skillnaden mellan strukturer och slumpprover var så stor i alla miljö kategorier tyder på att det är just dessa strukturer som gynnar stickmyggorna.

Det har alltså visats att hävd genom bete eller slätter signifikant kan reducera förekomsten av mygglarver.

Regeringen har, baserat på Naturvårdsverkets bedömningar, tidigare inte gett tillåtelse enligt Natura 2000-bestämmelserna för bekämpning i de tre Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen. Naturvårdsverket anser inte att det föreligger skäl för att ändra ställningstagandet i denna fråga. Områdena är markerade med rött på kartan i bilaga 2.

Naturvårdsverket anser att jämförelseområden som dels inte bekämpas med VectoBac G[®], dels är föremål för alternativa bekämpningsmetoder, är fortsatt av mycket stor vikt som jämförelseområden för att säkerställa att det inte uppstår skada på Natura 2000-områden. Att NEDAB i sin egenkontroll därutöver har pekat ut jämförelseområden som varken bekämpas eller har några andra åtgärder ändrar inte på denna bedömning. Dessa områden är inte jämförbara just på grund av avsaknaden av alternativa bekämpningsmetoder.

Vi finner därför att det saknas förutsättningar för att bifalla ansökan om bekämpning i dessa områden. Områdena är markerade med rött på kartan i bilaga 2.

Spridning av biocidprodukter från helikopter

När det gäller prövningen av dispens från förbudet att sprida biologiska bekämpningsmedel från luftfartyg berörs alla områden i ansökan, det vill säga även områden utanför Natura 2000-områden.

Förutsättningar för dispens

Dispens från förbudet i 14 kap. 7 § första stycket miljöbalken kan meddelas om det finns synnerliga skäl. Naturvårdsverket anser att dispens för spridning från helikopter kan meddelas endast om

- det inte är praktiskt möjligt att sprida bekämpningsmedel för hand, och
- översvämningsmyggen innebär stora olägenheter för människor som bor och vistas i aktuella områden.

Tänkbara orsaker till att det inte är möjligt att sprida för hand kan vara exempelvis områdenas storlek, graden av översvämnning eller vegetationens beskaffenhet och att det därmed är svårt eller omöjligt att ta sig fram till fots eller med båt.

Spridning av VectoBac G[®] från helikopter regleras av de krav som följer av Kemikalieinspektionens gällande produktgodkännande. Naturvårdsverket anser dock att striktare krav än så behövs för att förebygga att bekämpningen medför

skada eller olägenhet för människors hälsa eller för miljön. För att det ska anses finnas synnerliga skäl för att meddela dispens från förbudet att sprida biocidprodukter från luftfartyg anser därför Naturvårdsverket att ytterligare en förutsättning för dispens är att villkoren i produktgodkännandet är uppfyllda, samt att de ytterligare villkor som Naturvårdsverket anger för dispensen följs.

Områden där dispens medges

I de områden i aktuell ansökan som överstiger en areal av cirka 0,5 hektar bedömer Naturvårdsverket att de enskilda översvämmade områdena är stora och svårtillgängliga. Det är inte praktiskt möjligt att sprida bekämpningsmedel för hand i dessa områden. Denna förutsättning för dispens är därför uppfylld för dessa områden.

Sökanden har visat att det i det aktuella området har fångats fler än 5 000 stickmygg i fällor under en natt, att det resultatet kan anses vara relevant inom fem kilometers radie från fällorna, samt att huvuddelen av stickmyggen utgörs av översvämningsmygg (se även angående bedömningen av Natura 2000-tillstånd). Naturvårdsverket anser att denna mängd översvämningsmyggor utgör stora olägenheter för människor som bor eller vistas inom aktuella områden. Även denna förutsättning för dispens är därför uppfylld.

Naturvårdsverket anser således att det finns synnerliga skäl för att meddela dispens från förbudet i 14 kap. 7 § första stycket miljöbalken att vid högst fyra tillfällen sprida bekämpningsmedel från luftfartyg vart och ett av åren 2023, 2024 och 2025 inom de områden som är markerade med grönt och streck på kartan i bilaga 2.

Särskilda villkor för helikopterspridning av VectoBac G[®] har utarbetats av Kemikalieinspektionen och framgår av gällande produktgodkännande. De ytterligare villkor som föreskrivs i beslutet bedömer Naturvårdsverket är motiverade från hälso- och miljöskyddssynpunkt.

Områden där dispens inte medges

Ovanstående bedömningar gäller för ansökan generellt. För vissa områden i ansökan meddelas dock inte Natura 2000-tillstånd. Om det krävs sådant tillstånd är detta en förutsättning för att det ska vara möjligt att meddela dispens för bekämpning från helikopter. Det saknas också synnerliga skäl för helikopterdispens för områden som är viktiga för utvärdering av behovet av bekämpningsåtgärder, och av vad bekämpningar från helikopter med VectoBac G[®] tillför jämfört med alternativa åtgärder. Naturvårdsverket delar inte NEDAB:s uppfattning att de alternativa lösningarna är så bristfälliga att de inte skulle kunna läggas till grund för ett avslag. Dispensansökan avslås därför i samma delar som där ansökan om Natura 2000-tillstånd avslås.

Övrigt

Verksamheten med bekämpning genom spridning av VectoBac G[®] har bedrivits på samma sätt och i ungefär samma geografiska område under drygt tjugo års tid. Naturvårdsverket bedömer att det är osannolikt att förhållandena under de kommande tre åren kommer att förändras på något sätt som är av betydelse för att kunna bedriva verksamheten i enlighet med tillståndet. Naturvårdsverket

erinrar dock om möjligheten att helt eller delvis återkalla ett tillstånd eller en dispens bl.a. om det till följd av den verksamhet eller åtgärd som avses med tillståndet eller dispensen har uppkommit någon olägenhet av väsentlig betydelse som inte förutsågs när verksamheten eller åtgärden tilläts (24 kap. 3 § miljöbalken).

Åtgärder i skyddade områden som även omfattas av beslut om nationalpark, naturreservat eller djur- och växtskyddsområde kan omfattas av föreskrifter som reglerar verksamhet såsom helikopterbaserad spridning av bekämpningsmedel. Särskilt tillstånd eller dispens kan krävas i dessa områden.

Naturvårdsverket påminner vidare om de bestämmelser som generellt reglerar användningen av VectoBac G[®]. De framgår av Kemikalieinspektionens gällande produktgodkännande.

Naturvårdsverket påminner även om att det kan finnas ytterligare krav i lagstiftningen som sökanden är skyldig att känna till och följa innan bekämpningsåtgärderna sätts in.

Beslut i detta ärende har fattats av biträdande avdelningschefen Christian Haglund.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit enhetschefen Sara Beckman, föredragande, miljöjuristen Olof Ekström och handläggaren Thomas Pettersson.

Christian Haglund

Sara Beckman

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter

Detta beslut delges genom kungörelsedelgivning och kan överklagas hos mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt, se bilaga 1.

Förteckning över bilagor:

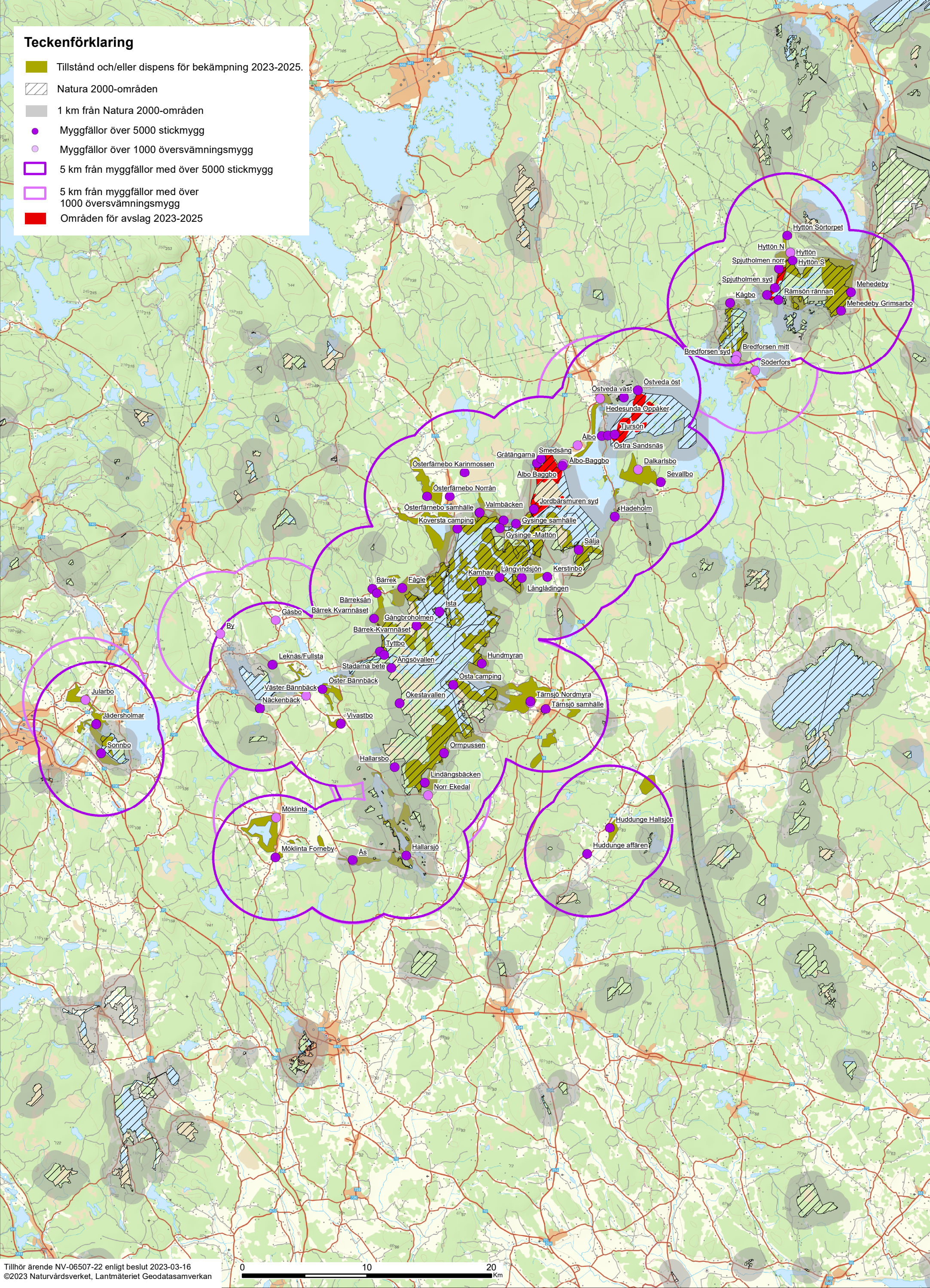
1. Hur man överklagar
2. Karta över aktuella områden

Kopia till:

Klimat- och näringslivsdepartementet kn.registrator@regeringskansliet.se

Länsstyrelsen i Uppsala län uppsala@lansstyrelsen.se
Länsstyrelsen i Västmanlands län vastmanland@lansstyrelsen.se
Länsstyrelsen i Dalarnas län dalarna@lansstyrelsen.se
Länsstyrelsen i Gävleborgs län gavleborg@lansstyrelsen.se
Avesta kommun servicecenter@avesta.se
Gävle kommun gavle.kommun@gavle.se
Heby kommun information@heby.se
Sala kommun kommun.info@sala.se
Sandvikens kommun kommun@sandviken.se
Tierps kommun tierpskommun@tierp.se
Älvkarleby kommun kommun@alvkarleby.se
Naturskyddsföreningen, Projekt vitrygg info@naturskyddsforeningen.se
Havs- och vattenmyndigheten havochvatten@havochvatten.se
Statens veterinärmedicinska anstalt sva@sva.se
Kemikalieinspektionen kemi@kemi.se
Luftfartsverket lfv@lfv.se
Skogsstyrelsen skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se
Statens jordbruksverk jordbruksverket@jordbruksverket.se
Naturhistoriska riksmuseet registrator@nrm.se
Sveriges lantbruksuniversitet registrator@slu.se
Polismyndigheten registrator.bergslagen@polisen.se, registrator.mitt@polisen.se
Föreningen för myggbekämpning ordforanden@stickmygg.com

BILAGA 2. Karta över områden för myggbekämpning i Nedre Dalälven 2023-2025. Mätpunkter och Natura 2000-områden.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.